

Tygodnik Gospodarczy PIE

27 października 2022 r.

Ożywienie w przemyśle motoryzacyjnym w Polsce

o 46,5 proc.

wzrosła w sierpniu br. (r/r)
wartość produkcji sprzedanej
przemysłu motoryzacyjnego
w Polsce

niemal 70 proc.

polskiego eksportu branży
motoryzacyjnej stanowiły części
i akcesoria

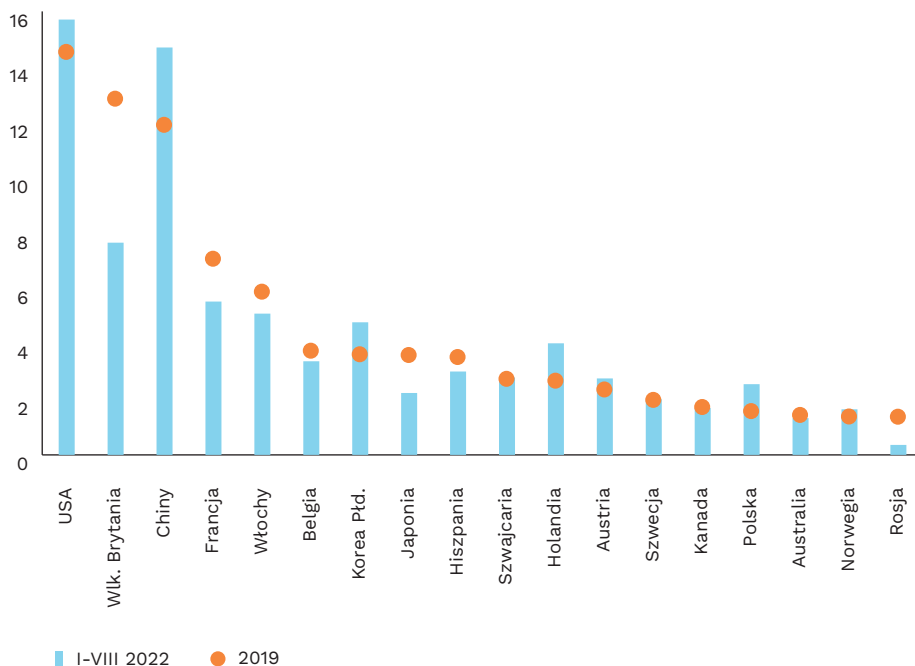
ponad 35 proc.

części wyeksportowanych
przez Polskę trafiło do Niemiec
(styczeń-sierpień 2022 r.)

► **Poprawa funkcjonowania globalnych łańcuchów dostaw, a w efekcie zwiększenie dostępności mikroprocesorów i innych komponentów, skutkują ożywieniem w branży motoryzacyjnej.** Ostatnie niemal trzy lata były wyjątkowo trudne dla światowego przemysłu motoryzacyjnego. Najpierw po wybuchu pandemii COVID-19, tj. wiosną 2020 r. popyt na nowe samochody gwałtownie się załamał. Równie szybko doszło do odbudowania popytu, a problemem stał się niedobór mikroprocesorów wykorzystywanych w coraz większym stopniu do produkcji samochodów. Sytuację odmieniło spowolnienie światowej gospodarki wywołane m.in. inwazją Rosji na Ukrainę oraz zmniejszeniem aktywności gospodarczej w Chinach w efekcie prowadzenia polityki „zero COVID”.

► **Poprawę sytuacji w przemyśle motoryzacyjnym potwierdzają napływające dane, m.in. z niemieckiego i polskiego przemysłu.** W sierpniu br. za Odrą wyprodukowano 207 tys. samochodów osobowych, a we wrześniu – 367 tys. To odpowiednio o 68 proc. i 65 proc. więcej niż rok wcześniej. W Polsce od maja obserwuje się dwucyfrowe tempo wzrostu produkcji sprzedanej przemysłu motoryzacyjnego (licząc rok do roku). W sierpniu br. produkcja sprzedana tej branży była o 40,5 proc. większa niż rok wcześniej, a we wrześniu aż o 46,5 proc. Tak dobry wynik to przede wszystkim efekt wyraźnego ożywienia w segmencie części motoryzacyjnych – we wrześniu br. produkcja silników była o 112 proc. wyższa niż rok wcześniej. Wyprodukowano również więcej samochodów ciężarowych (o 118 proc. r/r) oraz autobusów (o 80 proc. r/r).

Wykres 1. Struktura geograficzna niemieckiego eksportu samochodów osobowych (w proc.)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Destatis.

► **Ożywienie w światowym przemyśle motoryzacyjnym zaczęło przekładać się na coraz lepsze wyniki polskiego eksportu wyrobów tej branży.** Od maja br. notowane jest ponad 20-proc. tempo wzrostu eksportu, licząc rok do roku. W sierpniu za granicą sprzedano wyroby przemysłu motoryzacyjnego warte blisko połowę więcej niż rok wcześniej. Natomiast wartość polskiego eksportu wyrobów przemysłu motoryzacyjnego w pierwszych ośmiu miesiącach tego roku wyniosła 25,4 mld EUR i była o 9,1 proc. wyższa niż w analogicznym okresie roku poprzedniego. To zaś stanowiło 11,5 proc. całego polskiego eksportu towarów, czyli o 2,1 pkt. proc. mniej niż w 2019 r. Spadek znaczenia wynikał ze znacznie szybszego wzrostu eksportu pozostałych towarów, np. wyrobów konsumpcyjnych trwałego użytku, w okresie pocovidowego ożywienia.

► **Blisko 70 proc. polskiego eksportu motoryzacyjnego to części i komponenty do produkcji samochodów.** Stąd też ważna jest sytuacja w światowej motoryzacji, a w szczególności w Niemczech, które są naszym największym odbiorcą części i podzespołów. W pierwszych ośmiu miesiącach tego roku trafiło tam ponad 35 proc. polskich części. Dzięki uczestnictwu w globalnych łańcuchach wartości polska wartość dodana zawarta w niemieckich samochodach dociera do wielu państw na świecie. W porównaniu z 2019 r. wyraźnie jednak zmieniła się struktura geograficzna odbiorców niemieckich aut. Mocno zmalał udział Wielkiej Brytanii, Francji, Japonii i Rosji, a wzrosło znaczenie Chin, USA, Korei Płd., Holandii i Polski.

► **Ożywienie w przemyśle motoryzacyjnym, mimo pogłębiających się problemów w światowej gospodarce, to efekt realizacji zaległych zamówień.** Tak długo jak będą one realizowane branża motoryzacyjna nie odczuje skutków spowolnienia gospodarczego. Te będą jednak nie do uniknięcia, gdyż samochody są dobrami konsumpcyjnymi, na które popyt w okresie kryzysu wyraźnie się zmniejsza. Mniej kupują zarówno konsumenci, jak i firmy, które w trudnych czasach ograniczają inwestycje.

(ŁA)

Polska wśród najbardziej odpornych na kryzys na rynku olejów napędowych

o 70 proc. r/r

wyższe były ceny oleju napędowego w połowie października w Europie

360 mln baryłek

wyniosły zapasy oleju napędowego w UE na koniec września – najmniej od 2004 r.

o 14 proc. r/r

wzrosła produkcja oleju napędowego w polskich rafineriach w miesiącach styczeń–lipiec br.

► **Ceny oleju napędowego na europejskich stacjach wzrosły o ponad 70 proc. r/r.** Niskie zapasy oleju napędowego i ograniczone moce rafinerijne windowały ceny destylatów. Rozszerzenie unijnych sankcji na rosyjskie produkty naftowe na początku przyszłego roku bez ograniczenia zużycia może pogłębić kryzys na rynku olejów napędowych¹. Polska nie odnotowała dotychczas niedoborów – w 2022 r. została również największym eksporterem oleju napędowego do Ukrainy.

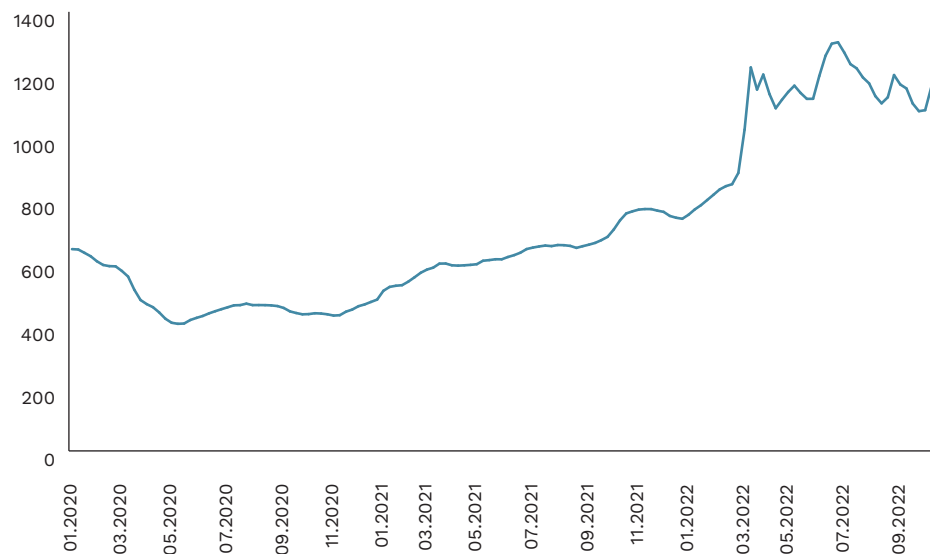
► **Europejskie zapasy oleju napędowego są najniższe od lat.** Zapasy destylatów w regionie Amsterdam-Rotterdam-Antwerpia (ARA), który traktowany jest często jako punkt odniesienia dla Europy, podczas jednego tygodnia na początku października spadły o 10 proc. Na koniec września zapasy w UE wynosiły 360 mln baryłek – najmniej od 2004 r.². Łącznie

¹ <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-10-12/diesel-markets-are-spiking-and-it-s-not-even-winter-yet> [dostęp: 26.10.2022].

² <https://www.reuters.com/markets/asia/diesels-gloomy-message-global-economy-kemp-2022-10-14/> [dostęp: 26.10.2022].

zapasy średnich destylatów w 16 europejskich krajach badanych przez fundację Euroil-stock były we wrześniu o 11 proc. niższe r/r i o 13 proc. niższe niż w 2019 r.³.

Wykres 2. Średnie ważone ceny konsumpcyjne oleju napędowego bez ceł i podatków w UE (EUR/1000 l)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych ICE i Eurostatu.

► **Brakuje wystarczających mocy rafineryjnych, aby uzupełnić zapasy oleju napędowego⁴.** Fale upałów skutkowały pożarami i awariami rafinerii na całym świecie, szczególnie w USA. Strajki we Francji unieruchomiły na cztery tygodnie ponad 5 proc. europejskich mocy rafineryjnych⁵. Na ponad 25 proc. francuskich stacji zabrakło paliwa lub przynajmniej jednego jego rodzaju⁶. Moce rafineryjne w Europie były ograniczane przez ostatnią dekadę w związku z realizacją polityk klimatycznych. Proces ten przyspieszyła pandemia i ograniczone zużycie paliw. W 2021 r. moce rafineryjne spadły w Europie o ponad 3 proc. r/r i o 12 proc. względem 2011 r. W ub.r. spadła również produkcja w Ameryce Północnej o 1,4 proc. r/r⁷.

► **Produkcja oleju napędowego w polskich rafineriach jest największa od lat.** W miesiącach styczeń-lipiec 2022 r. wzrosła o 14 proc. r/r do 8,2 mln t. Krajowe dostawy brutto, uwzględniające import, eksport i zapasy, zwiększyły się o ponad 5 proc. r/r. Mimo wzrostu cen na stacjach, koszt oleju dla polskich konsumentów (bez podatków) w połowie października wyniósł 1,66 EUR/l i była to jedna z najniższych wartości w UE. Dzięki możliwości

³ <https://www.argusmedia.com/en/news/2381339-europe-is-running-low-on-diesel-when-it-needs-it-most> [dostęp: 26.10.2022].

⁴ IEF (2022), *Oil Refining Industry Insights. September 2022*, https://www.ief.org/_resources/files/news/stretched-sector-fuels-market-volatility/ief-sp-global-downstream-investment-outlook---vf.pdf?v=2 [dostęp: 26.10.2022].

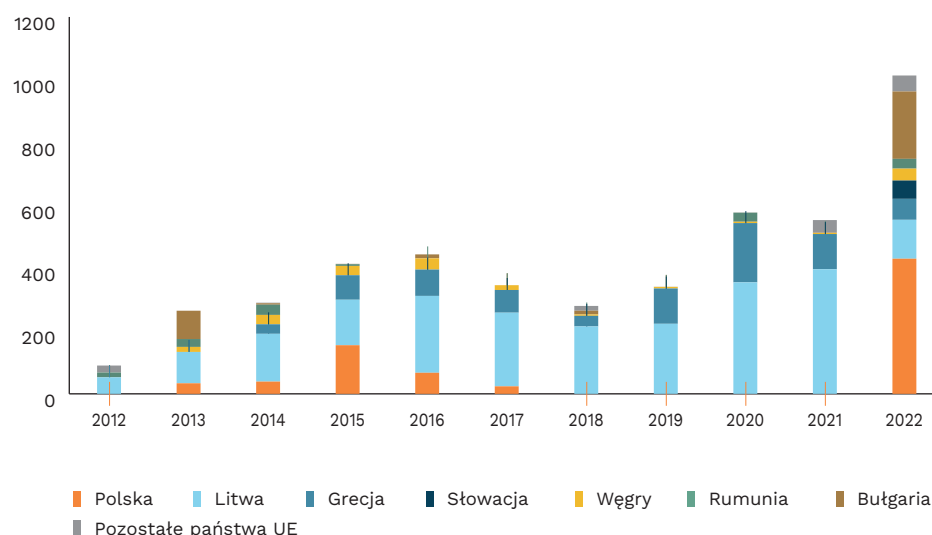
⁵ <https://www.argusmedia.com/en/news/2381339-europe-is-running-low-on-diesel-when-it-needs-it-most> [dostęp: 26.10.2022].

⁶ <https://www.thisismoney.co.uk/money/cars/article-11299659/More-quarter-French-petrol-stations-FUEL.html> [dostęp: 26.10.2022].

⁷ BP (2022), *bp Statistical Review of World Energy 2022*, <https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/energy-economics/statistical-review/bp-stats-review-2022-full-report.pdf> [dostęp: 26.10.2022].

stosunkowo stabilnego zaspokajania krajowego popytu mimo kryzysu, Polska zwiększyła eksport oleju napędowego do Ukrainy, stając się najważniejszym partnerem handlowym w tym sektorze. W miesiącach styczeń-lipiec br. Polska dostarczyła ponad 430 tys. t oleju napędowego do Ukrainy, dwukrotnie więcej niż druga w zestawieniu Bułgaria. Łączny eksport polskich rafinerii (płockiej, gdańskiej i rafinerii ORLEN w litewskich Możejkach) był w okresie styczeń-wrzesień najwyższy w historii (554 tys. ton), 40 proc. wyższy niż w roku poprzednim i stanowił 54 proc. unijnego eksportu oleju napędowego do Ukrainy.

Wykres 3. Eksport oleju napędowego do Ukrainy w okresie styczeń-wrzesień (w tys. t)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Eurostatu.

(MM)

Wzrost cen energii oznacza mniejszą konkurencyjność polskiego przemysłu

o 24,5 proc.

w ciągu roku wzrosły ceny producentów w polskim przemyśle

► **Ceny w przemyśle rosną dynamicznie z powodu rosnących kosztów energii.** Eurostat wskazuje, że indeks PPI wyniósł we wrześniu 24,5 proc. Natomiast ceny wytwarzania prądu i gazu są większe o 71,1 proc. niż rok temu. Efekt ten odpowiada łącznie za ponad 30 proc. całkowitej inflacji PPI. Znaczenie energii zmniejszy się w kolejnych miesiącach. Ceny elektryczności na Towarowej Giełdzie Energii były najwyższe na przełomie sierpnia i września. Od tego czasu zaczęły spadać – obecnie są około 50 proc. wyższe niż rok temu. Dlatego w przyszłych miesiącach inflacja PPI także spowolni.

o 141,1 proc.

wzrosły ceny prądu i gazu w strefie euro

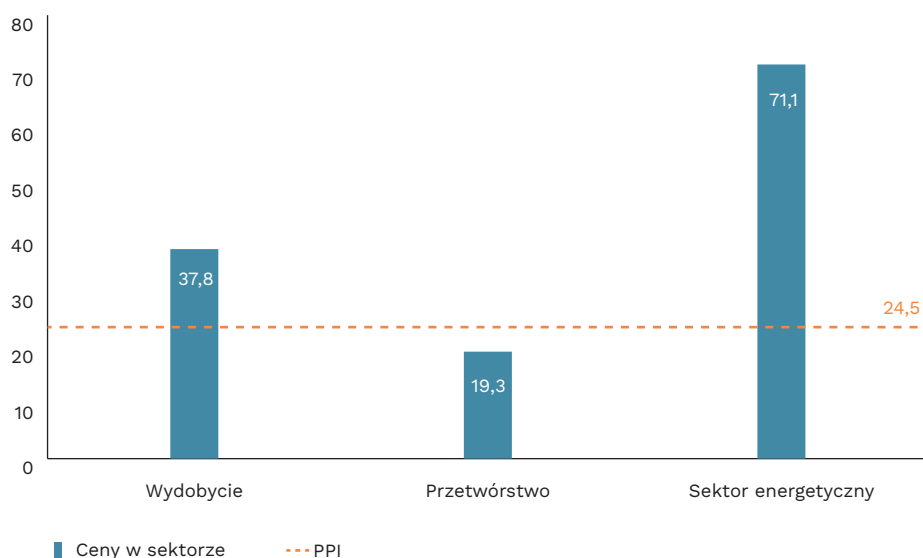
► **Ceny błyskawicznie rosną również w górnictwie oraz przetwórstwie ropy.** We wrześniu ceny wzrosły o 74,5 proc., podczas gdy w lipcu było to jeszcze 45,8 proc. Podobnie wygląda sytuacja w wytwarzaniu koksu oraz rafinowaniu ropy. Ceny w tej branży także silnie wzrosły – obecnie są o 62,8 proc. większe niż rok temu. W przypadku paliwa widzimy stabilizację trendu wzrostowego, natomiast sytuacja na rynku węgla jest bardziej niepewna.

► **Długotrwałym problemem będzie wzrost kosztów w przetwórstwie.** Ceny wzrosły o 19,3 proc. i najmocniej przyczyniły się do całkowitej inflacji. To około 60 proc. inflacji PPI we wrześniu, co jednak wynika z dużego znaczenia przetwórstwa w przemyśle. Rosnące koszty dotyczą szerokiego spektrum branż. W 32 proc. branż ceny rosną w tempie między 10 proc. a 20 proc. rocznie, a w 29 proc. wzrost ten jest większy niż 20 proc. Tylko w co dziesiątej branży ceny rosną poniżej 2,5 proc.

► **Wzrost kosztów przemysłu powoli hamuje.** Wzrost ceny w przetwórstwie osiągnął szczyt w czerwcu na poziomie 22,8 proc. Przez ostatnie cztery miesiące obserwowaliśmy spadki – łącznie o 3,5 pkt. proc. Rosnące koszty energii sprawią jednak, że podwyższona inflacja utrzyma się w najbliższych kwartałach.

► **Ceny producentów w Polsce rosną podobnie jak w strefie euro.** Ceny produkcji w przemyśle wzrosły w sierpniu o 33 proc. Ceny energii rosną zdecydowanie szybciej niż w Polsce – są większe o 141,1 proc. w porównaniu z ubiegłym rokiem. Natomiast wolniej rosną ceny w przetwórstwie. W sierpniu było to 16 proc.

Wykres 4. Ceny energii w największym stopniu kształtują inflację w przemyśle (proc. r/r)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Eurostatu.

(DS)

Kobiety z Ukrainy zakładają firmy w Polsce

10 207

działalności gospodarczych
założyli Ukraińcy w Polsce od
stycznia do września 2022 r.

41 proc.

nowo powstałych ukraińskich firm
prowadzą kobiety

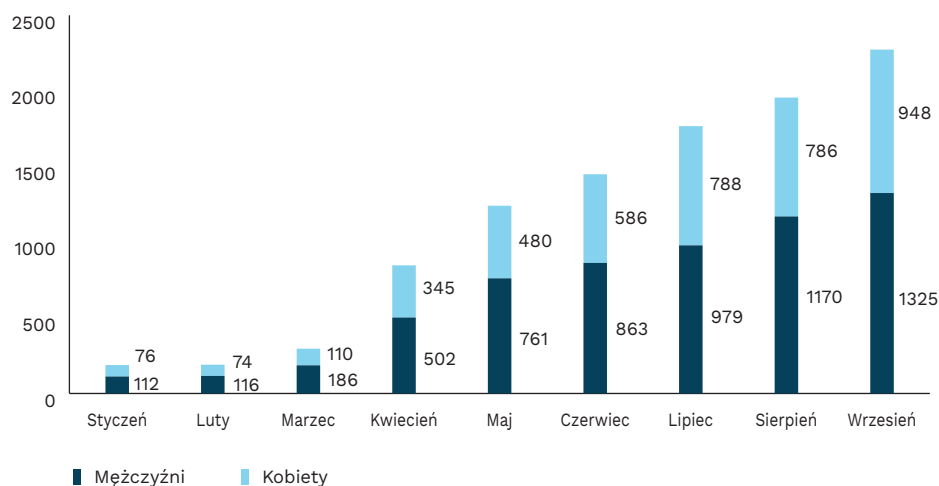
31 proc.

nowo powstałych ukraińskich
firm prowadzonych przez kobiety
działa w usługach, głównie
fryzjerskich i kosmetycznych

► W rejestrze obywateli Ukrainy i członków ich rodzin, którym nadano status cudzoziemca na podstawie specustawy, zarejestrowanych było 1,012 mln osób (stan na 23.10.2022 r.), z czego ok. 40 proc. stanowiły kobiety, a 10 proc. mężczyźni w wieku produkcyjnym⁸. Decyzja o migracji do Polski i pozostanie w niej na dłużej łączy się z potrzebą znalezienia pracy, aby zapewnić sobie i rodzinie źródło utrzymania. Znaczna część migrantów podjęła zatrudnienie. Według danych Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, to niemal 380 tys. osób. Ale Ukraińcy nie tylko wybierają pracę na etacie, zakładają również własną działalność gospodarczą w Polsce.

► Z danych Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG) wynika, że w 2022 r. stale rośnie liczba zakładanych przez Ukraińców działalności gospodarczych w Polsce. **Od stycznia do września 2022 r. działalność rozpoczęło 10 207 ukraińskich firm, a skokowy wzrost liczby zakładanych działalności widoczny był po wybuchu wojny.** Większość zakładanych w Polsce firm była kontynuacją działalności, bowiem migranci, uciekając przed wojną do Polski, przynosili również swoje biznesy do naszego kraju. Dla innych, którzy nie prowadzili biznesu przed wojną w Ukrainie, założenie firmy w Polsce dawało możliwość współpracy z polskimi firmami. Generalnie jednak, założenie firmy w Polsce to dla wielu Ukraińców możliwość pozyskania własnych środków na utrzymanie siebie i rodziny.

Wykres 5. Ukraińskie działalności gospodarcze zakładane w Polsce od stycznia do września 2022 r. według płci

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych CEIDG.

► W związku ze strukturą migrantów przybywających do Polski wydawałoby się, że większość firm zakładanych w Polsce powinna być prowadzona przez kobiety. **Jednak udział**

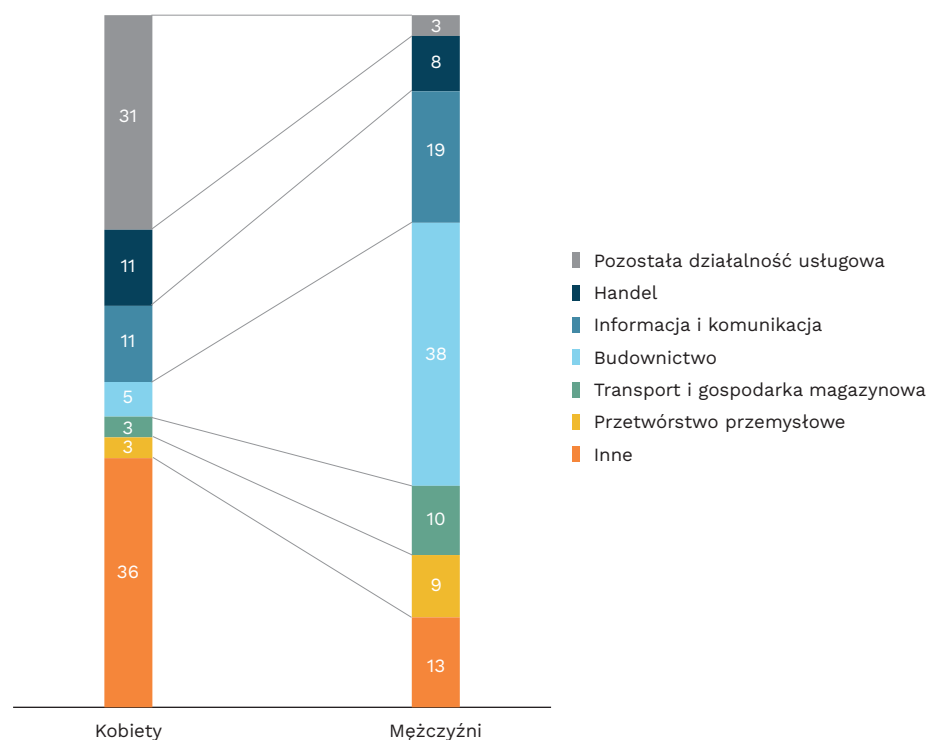
⁸ Obliczenia na podstawie: <https://dane.gov.pl/pl/dataset/2715,zarejestrowane-wnioski-o-nadanie-statusu-ukr/resource/42105/table> [dostęp: 24.10.2022].

ukraińskich firm prowadzonych przez kobiety stanowi ok. 41 proc. Jest ich zatem mniej niż firm zakładanych przez mężczyzn, ale dla porównania polskie działalności gospodarcze zakładane w tym samym czasie przez kobiety stanowią tylko 36 proc.

► Zaraz po wybuchu wojny, w marcu br., działalność gospodarczą w Polsce rozpoczęło 110 firm założonych przez ukraińskie kobiety, a już w kolejnym miesiącu ta liczba wzrosła o 214 proc. Od kwietnia do września liczba firm zakładanych przez Ukrainki rosła średnio z miesiąca na miesiąc o 22 proc. W sumie liczba wszystkich firm założonych przez Ukrainki do września tego roku wynosi 4193.

► Przedsiębiorstwa ukraińskie prowadzone przez kobiety działają przede wszystkim w branżach: pozostała działalność usługowa (31 proc.), informacja i komunikacja (11 proc.) oraz handel (11 proc.). **W ramach sekcji pozostała działalność usługowa aż 89 proc. firm prowadziło działalność związaną z fryzjerstwem i pozostałymi zabiegami kosmetycznymi.** W ramach branży informacyjno-komunikacyjnej kobiety najczęściej zakładały firmy związane z oprogramowaniem, a w przypadku handlu – sprzedają detaliczną prowadzoną przez domy sprzedaży wysyłkowej lub internet.

Wykres 6. Nowo powstałe ukraińskie działalności gospodarcze w Polsce w okresie styczeń-wrzesień 2022 r. według płci i branż (w proc.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CEIDG.

► **Działalności gospodarcze zakładane przez ukraińskich mężczyzn różnią się strukturą branżową od firm zakładanych przez kobiety.** Mężczyźni przede wszystkim zakładają działalności związane z budownictwem (38 proc.), informacją i komunikacją (19 proc.) oraz transportem i gospodarką magazynową (10 proc.). W budownictwie dominuje wykonywanie pozostałych robót budowlanych wykończeniowych (28 proc.). W przypadku informacji

i komunikacji mężczyźni najczęściej prowadzili działalność związaną z oprogramowaniem oraz doradztwem w zakresie informatyki. Z kolei w przypadku transportu i gospodarki magazynowej nowo powstałe firmy swoim profilem działalności wpisują się w transport drogowy towarów oraz działalność taksówek osobowych.

(KD, AW-K)

Specjaliści ICT poszukiwani na rynku pracy

3,8 proc.

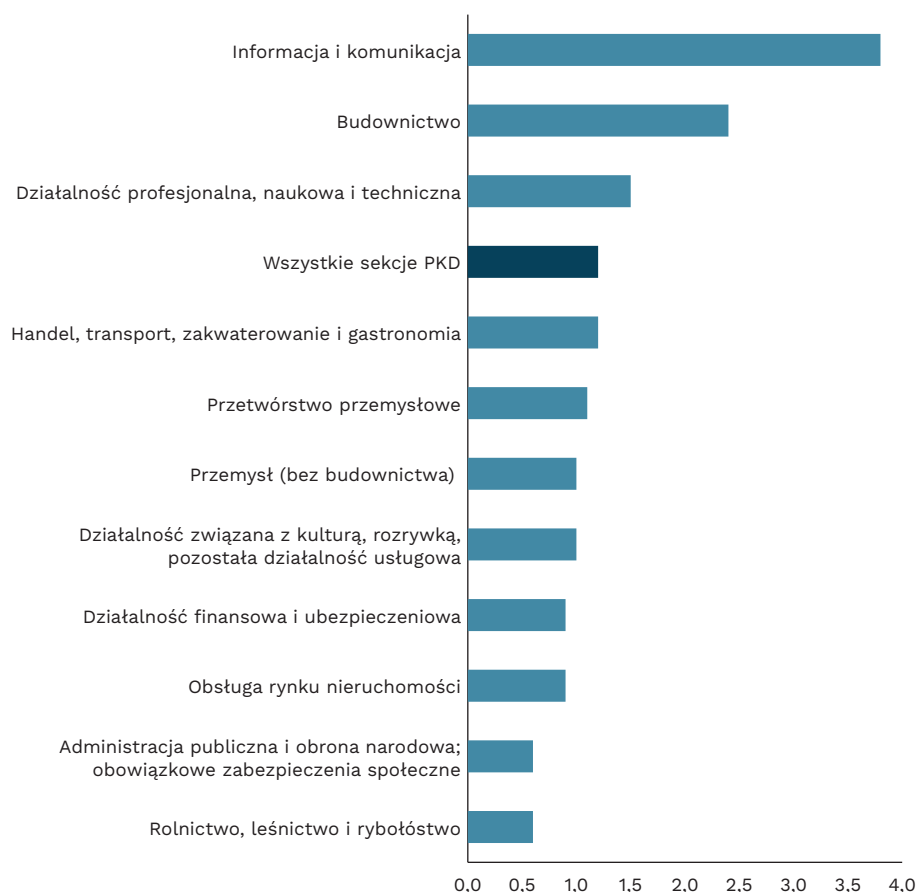
wynosi wskaźnik wolnych miejsc pracy w branży ICT (sekcja J PKD)

2,7 proc.

wynosi udział pracujących w firmach z branży ICT wśród wszystkich pracujących

► **Największy odsetek wolnych miejsc pracy Polsce jest w sektorze ICT.** Na koniec II kwartału 2022 r. na każde 100 miejsc pracy w firmach z sekcji informacja i komunikacja⁹ aż 3,8 było nieobsadzonych. Kolejną sekcją pod względem braków kadrowych było budownictwo, w którym wskaźnik ten wyniósł 2,4. W skali całej gospodarki w badanym okresie było 1,2 proc. nieobsadzonych miejsc pracy.

Wykres 7. Wskaźnik wolnych miejsc pracy w Polsce w poszczególnych sekcjach PKD w II kwartale 2022 r.

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych GUS.

⁹ Sekcja J klasyfikacji PKD nie uwzględnia wszystkich firm zatrudniających specjalistów ICT, jak również nie wszystkie firmy w tej sekcji zajmują się tworzeniem usług ICT. Jest to tylko przybliżenie stanu sektora ICT w Polsce.

► **Popyt na pracę specjalistów ICT rośnie stale od 2020 r., a w I kwartale br. wskaźnik wolnych miejsc pracy był najwyższy w historii pomiarów (od 2009 r.)** (wskaźnik wolnych miejsc pracy to liczba wolnych miejsc prac w stosunku do wszystkich miejsc pracy). Warto zauważyć, że przez większość okresu, dla którego dostępne są dane, to właśnie sekcja informacja i komunikacja (sekcja J) cechowała się najwyższym wskaźnikiem, jednak przez długi okres (2009 – I kw. 2011 oraz I kw. 2017 – IV kw. 2019) największy odsetek wolnych miejsc był w sekcji budownictwo.

► Dane o popycie na pracę pokazują, jak istotna i rosnąca jest rola ICT w gospodarce. **Obecnie ok. 9 proc. nowo powstających miejsc pracy tworzonych jest w przedsiębiorstwach z sekcji informacja i komunikacja, a jeszcze w 2019 r. było to 5 proc. Pracujący w sekcji J stanowią 2,7 proc. zatrudnionych na koniec 2021 r., w porównaniu do 2,2 proc. sześć lat wcześniej.** Jednocześnie w porównaniach europejskich, Polska jest na końcu stawki pod względem odsetka zatrudnionych specjalistów ICT. Według tej metody, uwzględniającej specjalistów pracujących w całej gospodarce, w naszym kraju jest to ok. 3,5 proc., podczas gdy średnia unijna wynosi 4,5 proc, a u liderów (Szwecji) jest to nawet 8 proc. Mimo dynamicznego rozwoju ICT w Polsce, dystans do średniej europejskiej od lat utrzymuje się na podobnym poziomie.

► Znaczenie szeroko rozumianego sektora ICT wzrosło z pewnością w wyniku pandemii. Popyt na rozwiązania cyfrowe zgłaszany jest zarówno przez polskie firmy, jak i przez zagraniczne, doceniające jakość polskich produktów. Wiele polskich podmiotów, szczególnie z sektora tzw. *software house*, produkuje usługi na eksport, a wzrost popytu na pracę w tym sektorze wynika również z koniunktury na rynkach światowych. Globalizacja tego sektora, wraz z rozpowszechnieniem się pracy zdalnej, oznacza jednak, że polskie firmy konkurują o pracowników z przedsiębiorstwami z całego świata. Specjaliści są kuszeni wyższą pensją lub też możliwością zamieszkania w bardziej dla nich atrakcyjnej lokalizacji. Z kolei możliwość realizacji projektów dla zagranicznych podmiotów oraz globalna konkurencja powodują, że wynagrodzenia w sektorze ICT należą do najwyższych w całej gospodarce. Jednocześnie taka sytuacja utrudnia znalezienie odpowiednich pracowników dla firm spoza sektora – trudno im zatrudnić specjalistę ICT i zaoferować mu odpowiednie wynagrodzenie w sytuacji, gdy nie jest to kluczowa działalność danej spółki. Taki dualizm może na dłuższą metę być niekorzystny dla polskiej gospodarki, jeśli krajowe firmy będą miały trudności z wdrażaniem rozwiązań cyfrowych. Jednak globalizacja branży utrudni przezwycięzenie tego zjawiska, przynajmniej w krótkim okresie.

(IŚ)

Pomysły na mieszkalnictwo przyjazne osobom starszym

21,6 proc.

wynosi odsetek osób w wieku 65+ w 2021 r. w Polsce

31,5 proc.

wynosi prognoza odsetka osób w wieku 65+ na 2050 r.

► **Potrzeby osób starszych stają się coraz większym wyzwaniem polityki mieszkaniowej.**

W 2021 r. Polskę zamieszkiwało ok. 7,8 mln osób w wieku 65 i więcej lat, co stanowiło 21,6 proc. całej populacji kraju (dane wstępne z Narodowego Spisu Powszechnego)¹⁰. Prognozy wskazują, że udział osób starszych w społeczeństwie będzie wzrastał – w 2050 r. odsetek osób w wieku 65 lat i więcej szacowany jest na 31,5 proc.¹¹

¹⁰ GUS (2022), *NSP 2021 – wyniki wstępne*, Warszawa.

¹¹ GUS (2016), *Prognoza ludności rezydującej dla Polski na lata 2015-2050*, Warszawa.

► **Potrzeby mieszkaniowe osób starszych w pewnym stopniu różnią się od potrzeb ogółu społeczeństwa.** To grupa szczególnie narażona na osamotnienie oraz borykająca się z różnymi problemami zdrowotnymi. Ich dobrostan jest w dużej mierze uzależniony od infrastruktury. Ważne są: dostępność usług publicznych, np. placówek ochrony zdrowia, odpowiedniej jakości transport publiczny czy wyposażenie samej nieruchomości, jak chociażby obecność dźwigu osobowego w budynkach wielokondygnacyjnych.

► **Infrastruktura mieszkaniowa nie zawsze jest dostosowana do potrzeb osób starszych.** W Polsce prawdopodobnie nawet prawie połowa seniorów mieszka w budynkach wielorodzinnych bez wind, a ok. 1/5 z nich – w domach jednorodzinnych znacznie oddalonych od innych domów i miejsc usługowych¹². W Szwecji grupa badaczy przeprowadziła wywiady z urzędnikami, którzy wśród głównych wyzwań wskazywali: wysokie koszty renowacji starszych budynków i adaptacji nowych technologii, brak mechanizmów sprzyjających angażowaniu się firm prywatnych w budownictwo przyjazne seniorom oraz brak instrumentów zachęcających osoby starsze do przeprowadzki w miejsca lepiej dla nich przystosowane¹³.

► **Jednym z rozwiązań, które wychodzi naprzeciw potrzebom mieszkaniowym osób starszych są tzw. osiedla senioralne.** Przeprowadzone w Portugalii badania wykazały, że osoby przebywające w tego typu kompleksach cieszą się lepszą jakością życia oraz są w mniejszym stopniu obciążone ryzykiem samotności niż pensjonariusze domów opieki¹⁴. Mieszkańcy jednego z takich osiedli w Finlandii opisywali jego zalety, wymieniając infrastrukturę sportową (siłownia), wspólną przestrzeń do interakcji, organizowanie przez koordynatora różnych aktywności dla seniorów czy obecność firmy świadczącej usługi opiekuńcze¹⁵. **Takie formy mieszkalnictwa pozwalają na zachowanie autonomii osób starszych**, jednocześnie zapewniając im bezpieczeństwo pod postacią dostępnej pomocy (ze strony opiekunów czy innych mieszkańców) i ułatwiając pielęgnowanie życia towarzyskiego. W mniejszej skali takie kompleksy powstają także w Polsce – są to zarówno nieruchomości komercyjne, jak i pozostające pod zarządem komunalnym, jak na przykład część osiedla WUWA2 znajdującego się na wrocławskich Nowych Żernikach¹⁶.

► **Inne formy mieszkalnictwa adresowanego do osób starszych to tzw. cohousing lub domy międzypokoleniowe.** *Cohousing* to forma wspólnoty mieszkaniowej – podobnie do osiedli senioralnych składa się z niezależnych nieruchomości (lokali bądź budynków jednorodzinnych), jednak wyróżnia się tym, że przyszli mieszkańcy są zaangażowani w powstawanie kompleksu już na etapie projektowania, a następnie samodzielnie nim zarządzają. Rozwiązania tego typu spotkać można w Danii, Niemczech, Francji, UK i USA¹⁷. Idea domów międzypokoleniowych polega na tym, że budynki z założenia zamieszkiwane są przez osoby w różnym wieku (niekoniecznie spokrewnione), co sprzyja integracji i niesieniu wzajemnej pomocy. Program aranżowania takich miejsc został przeprowadzony m.in. w Dolnej Saksonii¹⁸.

¹² Cieśla, A., Cieśla, J.P., Iwański, R. (2018), *Mieszkania seniorów w Polsce*, (w:) Muzioł-Węctawowicz, A., Nowak, K. (red.), *Mieszkalnictwo społeczne. Raport o stanie polskich miast*, IRMiR, Warszawa.

¹³ Heller, C., Ekstarn, L., Haak, M., Schmidt, S., Slaug, B. (2022), *Exploring housing policies in five Swedish municipalities: alternatives and priorities*, „BMC Public Health”, No. 22.

¹⁴ Szczygiel, N., Mafalda, A. (2017), *Housing policies for the elderly: why should we care?*, „Public Policy and Administration”, No. 16.

¹⁵ Jolanki, O. (2021), *Senior Housing as a Living Environment That Supports Well-Being in Old Age*, „Frontiers in Public Health”, No. 8.

¹⁶ <https://nowezerniki.pl/mieszkania-dla-seniorow-na-nowych-zernikach/> [dostęp: 24.10.2022].

¹⁷ Zrałek, M. (2012), *Kreowanie dobrych warunków mieszkaniowych i przyjaznego środowiska zamieszkania ludzi starszych*, (w:) Zrałek M. (red.), *Przestrzenie starości*, Wyższa Szkoła Humanitas, Sosnowiec.

¹⁸ Dobrowolska, M., Labus, A. (2015), *Nowe potrzeby mieszkaniowe starzejącej się ludności – zarys problemu*, „Społeczeństwo i Edukacja”, nr 16.

► **Istotne jest, by oferta była skierowana do osób o różnym zapleczu finansowym.** W przytoczonym przykładzie fińskim mieszkańcem osiedla można stać się na trzy różne sposoby: wykupując nieruchomość na własność, korzystając z możliwości społecznego najmu czynszowego oraz otrzymując od państwa „prawo do zamieszkania”. Sprawia to, że rezydenci stanowią grupę zróżnicowaną pod względem statusu materialnego, a przyjazne seniorom mieszkania są dostępne również dla najuboższych.

(AK, KS)

Wojna w Ukrainie zepchnęła obawy o klimat na dalsze miejsce

z 26 proc. do 15 proc.

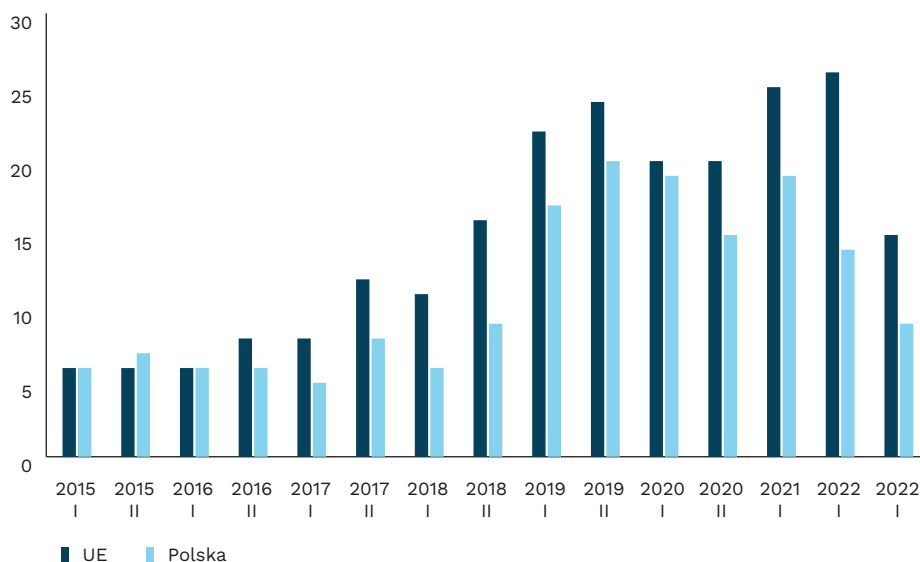
po wybuchu wojny w Ukrainie spadł odsetek osób w UE, które deklarowały jako główne obawy związane ze zmianą klimatu

o 40 proc.,

według szacunków, może wzrosnąć liczba ekstremalnych zjawisk od 2015 r. do 2030 r.

► **Z ostatniego sondażu Eurobarometru, przeprowadzonego w okresie czerwiec-lipiec br., wynika, że w państwach UE obawy związane ze zmianą klimatu i kwestiami środowiskowymi zajęły 4. miejsce pod względem ważności.** W żadnym państwie obawy te nie były pierwszym wskazaniem respondentów, a w Polsce znalazły się na 7. miejscu i były wskazywane niżej niż te związane z podstawowymi kwestiami bytowymi: inflacją i rosnącymi kosztami życia oraz z zaopatrzeniem w energię¹⁹. Oznacza to wyraźny spadek natężenia obaw o kwestie związane z klimatem od poprzedniego badania z początku br. (styczeń-luty br.), kiedy to obawy związane ze zmianą klimatu były najczęstszym wskazaniem w UE.

Wykres 8. Odsetek osób w UE i w Polsce wskazujących na obawy związane ze zmianą klimatu jako jedno z dwóch najważniejszych wg terminów badań

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurobarometru.

¹⁹ Standard Eurobarometer 97 - Summer 2022 - wrzesień 2022 - - Eurobarometer survey (europa.eu) [dostęp: 25.10.2022].

► **Tymczasem tegoroczne lato na półkuli północnej, zarówno średnio w skali Europy, jak i całej Ziemi okazało się najcieplejszym w historii pomiarów²⁰.** Poza Europą rekord najgorętszego lata został pobity m.in. w Chinach. Poza wysoką temperaturą powietrza obserwować można było również znaczne odchylenia od norm opadów deszczu, w tym rekordowe susze (m.in. w Europie, ale też w Chinach, Stanach Zjednoczonych oraz we Wschodniej Afryce), a także m.in. silne opady deszczu prowadzące do niszycielskiej powodzi w Pakistanie.

► **Występowanie miejscami na Ziemi tak ekstremalnej pogody niósł ze sobą konsekwencje natury socjoekonomicznej, zwłaszcza w regionach o dużym zagęszczeniu ludności.**

Przykładowo, silne opady deszczu występujące nad Pakistanem w sierpniu br. doprowadziły do śmierci ok. 1500 osób, a swoim zasięgiem objęły ponad 30 proc. kraju. Straty finansowe w wyniku tej powodzi określa się na co najmniej 30 mld USD²¹. Szacuje się, że rekordowe fale upałów w Wielkiej Brytanii, w trakcie których po raz pierwszy temperatura powietrza przekroczyła tam 40°C, doprowadziła do śmierci ponad 3000 osób w wieku ponad 65 lat²². Warto dodać, że wysoka temperatura powietrza w połączeniu z długotrwałym brakiem deszczu, poza bezpośrednim zagrożeniem życia, wpływa na bezpieczeństwo żywnościowe i energetyczne, a także zwiększa ryzyko pożarów, ogranicza żeglugę rzeczną, a w długookresowej perspektywie może nawet zmuszać do masowych migracji.

► **Uważa się, że w kolejnych latach liczba i natężenie ekstremalnych zjawisk będą się zwiększać, a zasadniczą tego przyczyną będzie globalny wzrost średniej temperatury powietrza.** Szacuje się, że w skali Ziemi liczba ekstremalnych zjawisk może wzrosnąć z około 400 w 2015 r. do około 560 w 2030 r., a więc o 40 proc.²³. Kolejne szacunki dotyczą tegorocznych, rekordowych susz, których wystąpienie byłoby kilkukrotnie mniej prawdopodobne niż w sytuacji, gdyby zmiany klimatu wywołane ludzką działalnością nie zachodziły²⁴, oraz wystąpienia silnych opadów deszczu w Pakistanie, które w wyniku zmian klimatu były o 75 proc. bardziej intensywne²⁵.

► Nie dziwi, że w wyniku skutków globalnej pandemii i inwazji Rosji w Ukrainie zmiany klimatu schodzą nieco na dalszy plan w oczach społeczeństwa, niemniej konsekwencje zmian klimatu okazują się coraz bardziej odczuwalne i stanowią bardzo duże wyzwanie.

(SO)

Autorzy: Łukasz Ambroziak, Katarzyna Dębowska, Aneta Kiełczewska, Maciej Miniszewski, Szymon Ogórek, Dawid Sułkowski, Kacper Szpotański, Ignacy Świącicki, Aleksandra Wejt-Knyżewska.

²⁰ August 2022 Temperature Update – Berkeley Earth [dostęp: 25.10.2022].

²¹ Climate change 'likely' increased extreme rainfall that led to Pakistan flooding – Carbon Brief [dostęp: 25.10.2022].

²² Record excess deaths in UK's heatwave summer – BBC News [dostęp: 25.10.2022].

²³ GAR2022: Our World at Risk | UNDRRv [dostęp: 25.10.2022].

²⁴ High temperatures exacerbated by climate change made 2022 Northern Hemisphere droughts more likely – World Weather Attribution [dostęp: 25.10.2022].

²⁵ Climate change likely increased extreme monsoon rainfall, flooding highly vulnerable communities in Pakistan – World Weather Attribution [dostęp: 25.10.2022].

Polski Instytut Ekonomiczny

Polski Instytut Ekonomiczny to publiczny *think tank* ekonomiczny z historią sięgającą 1928 roku. Jego obszary badawcze to przede wszystkim makroekonomia, energetyka i klimat, handel zagraniczny, foresight gospodarczy, gospodarka cyfrowa i ekonomia behawioralna. Instytut przygotowuje raporty, analizy i rekomendacje dotyczące kluczowych obszarów gospodarki oraz życia społecznego w Polsce, z uwzględnieniem sytuacji międzynarodowej.

Wydarzenia i dane przedstawione w niniejszej publikacji pochodzą i bazują na źródłach zewnętrznych, stąd nie gwarantujemy ich poprawności. Mogą one być ponadto niekompletne albo skrócone. Wszystkie opinie i prognozy zawarte w niniejszej publikacji są wyrazem oceny ekspertów PIE w dniu ich publikacji i mogą ulec zmianie bez zapowiedzi. Niniejszy dokument jest jedynie materiałem informacyjnym do użytku odbiorcy.

